

Választék vagy egyhangúság

Egy pesti út alkalmával ismerőseim beinvitáltak a Bácskás Kecske-mét központjában levő húsrúházába. Hétfő reggel volt, és a választék igazán semmilyen kívánnivalót nem hagyott maga után. Volt mindenféle tökehús, de ami igazán irigylésre méltó volt a szomszédos megye központjában, az a felvágottválaszték volt. A különböző zöldséges, sajtos reggelinek valók árban is inkább az olcsó fajtákhoz tartoztak, mintsem a vásárlók többségének már megszokott, de extra árú termékekhez.

Szegeden pedig bemegy a cseppet sem inyen hoplogár mondjuk egy lakótelepi ABC-be és talál parizert, gépsonkát, májast és egyfajta szárazkolbászt. Igaz, más üzletben a Zalahús olcsóbb áruiból szélesebb a választék. Van húskenyér, négy-öt ízesítéssel, pikniksonka, és még ki tudja, hányféle választék-bővítő, nem túl drága termék.

Bevallom, eddig azt hittem, hogy a „kivételzett” boltok kapcsolatát találtak az osztrák határ menti válsalát árterítőivel, és most a szegediek kivül nekik ilyen messziről is van lehetőségük a beszerzésre. Tévhímet csak erősítette, hogy a városközpontban többször találkoztam a Zalahús hűtökocsijával. Lehet, hogy nemcsak engem lepett meg Bálint Lászlónak, a Szegedi Szalámigyár és Húskombinát vezérigazgatójának kijelentése.

— A Zalahús, sőt a kaposvári és szekszárdi társvállalataink is rajtuk keresztül terítik termékeiket. Nemcsak a húskenyeret, sült májast, hanem még nagyon sok minden mást is. Az a véleményünk, hogy legyen választék a boltjainkban. Ezek a vállalatok nem igazán versenytársaink, hiszen mi főként a szárazárakra specializálódtunk.

— Tehát ismét átkerül a labda a kereskedelem oldalára. Választék van a rak-tárakban, csak azt különböz-ő okok miatt a boltok egy része nem hajlandó a vevők elé tárni.

— Elő tudom kerestetni azokat a kimutatásainkat, amelyek tanúsítják: minimális megrendelést mon-dunk vissza kereskedelmi partnereinknek áruhiány miatt. Ezeknek a fő oka objektív körülmény. Például az, hogy a sertéseknek négy lába van, és ezért képtelenek vagyunk korlátlan mennyiségben füstölt csülköt eladni. Egyes gyorsan romló termékeket azért nem rendelnek meg tőlünk, mert az üzletben kevés a hűtőpult. Igazán nem akarok kívülről beavatkozni egyes más vállalatok belügyeibe, de talán az érdekeltégi rendszerrel nincs minden rendben ott, ahol csak 3-4-féle áru szerénykedik a vásárlók szeme előtt.

B. I.

Különös házasság

A dorozsmai Tornádó

Ahol végigsöpör a tornádó, ott kő kövön nem marad. Nem véletlen, hogy a világ sok táján babonásan félik ezt a természeti jelenséget. A kiskundorozsmai névrokon azonban jóval békésebb, sőt nem pusztítani, hanem teremteni szeretne. Különben is, természeti tüneményről itt szó sincs. A Hódgép egyik leányvállalata alakult át kft.-vé az év elején, s néhány hete Tornádó néven tartották keresztvíz alá az új céget. De miért a változás? — kérdeztük Bene Lajostól, az új kft. ügyvezető igazgatójától:

— 1974-ig önállóak voltunk. Akkor csatoltak bennünket a Hódgéphez. A mezőgazdasági gépgyártó cégek azonban a nagyvállalaton belül sem tudtak felvirágozni.

— A válásnak ezek szerint a nagyvállalat csődje lenne az oka?

— Nem egészen. Először is, a Hódgép nehéz helyzetbe került, de nem csődbe. Másodszor a hivatalos házasságot felbontottuk ugyan, de élettársi kapcsolatot létesítettünk helyette.

— Első hallásra egyre megy!

— Pedig nem így van! Az új kft. önállósága nekünk sokat jelent. A Hódgépnek is, a Tornádónak is kapóra jött az új társasági törvény.

Nos, a nagyvállalat egyszermélyes kft.-t hozott létre január 1-jén, és saját törzstőkéjét engedte át az új vállalkozásnak azzal, hogy az első évben a befektetett összeg hozadékáról is lemond, míg a cég meg nem izmosodik.

— Az érdekek most már sokkal tisztábban kifejezésre jutnak. Minden vezető, én is, csak három évre kaptuk a megbízást, ennyi idő alatt bizonyítanunk kell, vagy vehetjük a sátorfánkat. A leányvállalati szisztéma ma már elavult, úgy is mondhatnám, kizsákmányoló forma lett belőle. Ezen változtattunk.

— És ha az anyavállalat nem került volna nehéz helyzetbe?

— Akkor valószínű, hogy nincs ez a váltás. De a gazdasági környezet egyszerűen rákényszerített mindnyájunkat erre a lépésre. Így került sor arra, hogy a Hódgép a helyhelyi hetven százalékat hozza a különös házasságba, a többit a kft. bérlé. A házsonból pedig a betét arányában osztozkodunk.

Okulva a 14 esztendő tápasztalatból, most átszervezik az egész üzemet:

— Összenyomtuk a piramist... Míg egy nagyvállalatnál az irányítás hat-nyolc láncszemen át jut el a termelőhelyekig, itt a harmadik láncszemnél már zárul a folyamat.

— Azaz nem tartják meg a felesleges embereket?

— Pontosan! A szorító helyzet nem tűri meg, hogy bárkit is eltartsunk. Szociális szempontok alapján nem tarthatunk itt senkit, ez egy vállalkozás. Nem egy prosperáló céget vettünk át, ez sem titok. Gyorsan talpra kell állnunk, nincs idő hosszú tervezgetésre.

Hogyan láttak munkához? Először is igyekeztek rangjához méltón elismerni az alkotó, szellemi munkát. Hiszen a cég új arculatának kialakításában, az új piacok megszerzésében, a gyártmányfejlesztésben elengedhetetlen szakemberek csak így maradnak itt:

— Pontosabban nem akarunk mindenkit felvenni, aki nekünk kell. De azt szeretnénk, ha minden profi nekünk dolgozna, külsőként. Így azután nem létszámnöve- lésse próbálunk, hanem versenyztetünk egy-egy munkát. Autóbuszokat is szeretnénk gyártani. Most holland partnereknek gyártanak három, emeletes buszt. A referenciamunka után már érdemes lesz tárgyalni a folytatásról is. Tíz járműre már az előszerződést is meg-szövegezték.

— A hosszú távú tervek között egy vegyes vállalat is szerepel. Eddig elégedettek a hollandok a munkánkkal. Befut a járóképes alváz hoz-zánk, s hamarosan kimegy a

kapun az első itt gyártott luxusbusz. Ezt persze csak úgy lehet tartósan csinálni, ha megéri az itt dolgozó 160 embernek. Mi elvágjuk most a gordiuszi csomót: felszabadítottuk a normákat, aki dolgozik, azt meg is fogjuk fizetni.

— Saját magához is ilyen szigorú?

— Természetesen. Vásárhelyről jöttem át Dorozsmára. Én fél évet adtam magamnak. Ha az idő nem igazol... De erről inkább egyelőre ne is beszéljünk.

Dorozsmán bíznak a sikerben. Elindultak, mint a tornádó.

Rafai Gábor

Gyorsabb fordulatszámom?

Nemcsak a közös lónak, a közös vállalatnak is türos a hata! — moosították az ismert közmondást nemrégiben a fogyasztási szövetkezetek, amikor a Konkordia Közös Vállalat sorsáról kellett dönteniük. Az éppen két évtizede ebben a formában üzemelő cég ugyanis az elmúlt néhány évben már nem hozta a remélt hasznot. Inkább nyűg, mint segítség volt a megyei szövetkezetek nyakán. Márpedig, ha a mindenkor érvényes banki kamatnál kevesebbet fizal egy vállalkozás, akkor nem is érdemes vele vesződni, egyszerűbb a pénzt valamelyik bankra bízni. De mi van akkor, ha nem csupán a nyereségről, hanem százötven ember munkájáról, egzisztenciájáról is dönteni kell egyben?

A megoldás minden bizonynyal jóval nagyobb körülmintést, figyelmet igényel. A tizenkét konkordiás szövetkezet és a Meszöv, azaz a régi gazdák, végül is úgy döntöttek, hogy ebben a formában felszámolják a vállalatot, de nem eresztik szelnek az embereket, hanem kft.-vé alakulva megpróbálják az eredményesebb gazdálkodást.

— Tulajdonképpen már évek óta tarthatatlan volt a helyzet! — kezdi elemezni az okokat Ocskó Imre, a Meszöv elnöke — A hatalmas raktárkészlettel, kis forgási sebességgel és még kisebb haszonnal üzemelő közös vállalat sorsa végül

megpecsételődött. A tulajdonosok maguk sürgették, hogy változtassunk ezen a felálláson. Az alapítók is belátták, hogy hiába a hagyomány, ha egy vállalkozás nem hozza a remélt hasznot, akkor nincs értelme tovább erőltetni. Annyi hivatalnok, adminisztrátor húzta már ezt a kisvállalatot, mint egy több ezres nagyüzemet. A gazdálkodásban is komoly gondok mutatkoztak. Lépní kellett!

— Mindössze 4 százalékos osztalékot termelt ki tavaly a Konkordia az alapítónak — mondja az új kft. ügyvezető igazgatója, Schmidt Zoltánné. — Az új felállásban már van remény arra, hogy az alapító szövetkezeteknek az ésszerűsített szervezet hoz is valamit a konyhára. Januártól így let-tünk Konkordia Korlátolt Felelősségű Társaság.

— Sokan elmentek?

— Mi azzal kezdtük, hogy szeretnénk mindenkit megtartani. legfeljebb új munkakört ajánlunk fel azoknak, akik maradni szeretnének. Sértődött emberek mindig akadnak, így tőlünk is elmentek jó néhányan. A biztonságtechnikai mérőrszég például egy az egyben kivált a társaságból. Mások, másért hagytak itt bennünket. Nem is hallgatuk el, a maradókra jóval nagyobb feladatot vár, mint eddig.

— Úgy hírlík, nem mindenkinek tetszett, hogy a Meszöv elnökhelyettesét nevezték ki ügyvezető igazgatónak

— Nézze, önjelöltek mindig akadnak. Az átalakulás során kezdetben magasra csaptak az indulatok. Néhányan először valóságos „sztrájkot” akartak hirdetni, de végül belátták, ennek nincs értelme, hiszen a vezető személyéről az alapító szövetkezetek igazgatótanácsa dönt. Övek a haszon, övek a kockázat és a felelősség is. Időközben a Konkordia pártalapszervezete kifogásolta, hogy a kinevezés előtt az ő véleményüket nem kérte ki senki. A Meszöv és a szövetkezeti gazdák azonban ragaszkodtak ahhoz, hogy ez egy vállalkozás és a vezető személyéről azok döntsének, akik kockára teszik a pénzüket.

A viharok mára már elültek. Töprengésre, házi „háborúskodásra” nincs idő, hiszen év végére az alapítók tisztességes osztalékot várnak az új kft.-től. De hogyan sikerül majd ezt megvalósítani?

— Elsősorban nagykereskedelemmel, határmenti áruforgalommal foglalkozott a közös vállalat, de két kereskedelmi egységet is örököltünk. Van szeszfőz-déink és ipari részlegünk, de mezőgazdasági termékeket is termeltünk. A hagyományos profilokat igyekszünk megőrizni, de ma már elvél-síthetetlen, hogy több millió árukészlet nyomja a raktárakat, a leltárt éveken át. Nincs az a cég, amelyik ezt kibírná. A forgási sebességét fel kell gyorsítanunk a kereskedelemben, ésszerű

Similis simili gaudet

Rájöttem, nem az én színem. Heten át nyuglódtem, nem találtam a helyem, mire a kollégáim felvilágosítottak, biztosan a lehetetlen időtől van Kétségtelen, akkor már egy hónapja nem láttuk a Napot, ránkborult a szürkeség. Felerősítette mindezt a szmog, kivételesen istencsapásként.

Szóval, a szürke lehangol, hovatovább tönkretesz. Pártfunkcionárius ismerősöm szó nélkül elfogadja állításom, sőt képzelete messze elragadja a palettától. Mi volt az elmúlt évtizedekben? Generációk nőttek fel olyan útravalóval, hogy édes fiam, ne legyen egyéniséged, ne lógi ki a sorból, ne legyen különvéleményed, egyáltalán, véleményed, garantáltan boldog, szerencsés ember léssz!

Az idomítás tökéletesen sikerült, és most, amikor választhatnánk, jelölhetnénk, szavazhatnánk, kétségbeesetten állapítjuk meg, hogy nincs kire! Eluralkodott a jellegtelenység, a kisszerűség, a szürke. Úgy nőttünk fel, hogy rákényszerítettek, naponta figyeljük a széljárást, idomulunk, mert meggyűlik a bajunk.

Persze, nem volt bikacsók, nem volt kényszer, humánusan eljártak velünk szemben, tudtukra adták, ha renjtensek maradunk, ne számítsunk pedagógusállásra, jutalomra, jó szóra. Igen, tehetetlené is válhatunk, ha a hatóság, a főnök, a hivatal úgy dönt. És úgy döntött. Ki gondolta volna, hogy a gaudeamus örömkönyvei, ott, kinn — ahogy mondták, az Életben — keserűvé változnak?!

És persze a memoriter sem igazolódott vissza, miszerint „születtem, elvegyültem és kiváltam”. A nagy, kollektív olvasztótégelybe kerülve, már-már lehetetlenné vált a választás is. Ezzel egy időben természetesen működött a kontraszelekcio. Kiválhattak — talán épp jellegtelenységük miatt — a szürkék, a kevésbé tehetségesek, a gyengébb képességűek.

Máig nem értem, a szürke miért életképesebb?! Kétségtelen, belesimul a környezetébe, nem hívja ki magát ellen a sorsot, nem keveredik konfliktusokba, és ezáltal válik szimpatikusá, bizalomgerjesztővé. Úgyesen lavíroz, se nem hangos, se nem néma, mindig tudja, mit várnak tőle. Kitűnő érzékkel igazodik.

Pártfunkcionárius ismerősöm mondta, most egyéniségekre, karakterekre volna szükség. Ha Muszaj Herkulesként léteznek is egy-egy területen, vajon akarnak-e tenni valamit, mondjuk, a közért. Nem vonulnak-e ki, nem fordítanak-e hátat mindennek, mindenkinek? A palettán pedig ott a szürke, és annak minden árnyalata.

Azt sem tudom, miért nem szeretjük a tehetségeket?! Miért tartunk be nekik, miért akadályozzuk őket? Tény, el is ül-

dözük többségüket. Mellettük a szürke még feltűnőbbben az? Nélkülük higethetjük magunkat azzal, hogy érdekesek, legérdemesebbek vagyunk? Akárhogy is vesszük, ez öncsalás, és valahol nagy-nagy hazugság is.

Gondoltam, olyanokról írok, akiket így vagy úgy elűldöztek a városból. Egyikük sem vállalta a nyilvánosságot. Tehetséges embernek nincs szüksége elégtételre? Ugy tünik! És arra sem, hogy X.-re, vagy Z.-re tücsköt-bogarat kiabáljon. Az egyéniség diadala? Az.

Az ilyesmi persze saját dicsőségünknek aligha könyvelhető el. Ismerek olyan várost, ahonnan elűldöztek az értelmiséget, vagy pedig szervilizsés tették. Azt a magot, amelyik erjesztője, élesztője lehetne a folyamatoknak. Kiveszett a kritikai szellem, nincsenek ötletek, mondják, majd az idő mindent megold. Ilyen körülmények mellett a tespedtség évekre biztosított.

És a szürke hangos, agresszív, követel. Hallom, hogy az amatőr képzőművészek elismerésére díjat alapítanak. Az egyik kisvárosunk a következő feltételeket szabta: csak akkor szállnak be a buliba, ha garantáltan minden évben a kitüntetettek között szerepel valaki az illető városból. Mi más ez, ha nem a szürke presz-sziója? Ha érdemes, ha nem valaki, díjat kell neki adni?!

Nem szorul magyarázatra, hogy a szürkéből hánnyik az emelkedettség, a nagyvonalúság, a nagylelkűség? És úgy tünik, talán még az értékutad? is. Képes manipulálni a kiválót, az érdemeset. Deklarálja önnön igazát, képzelt érenye-it. Csoda, ha ösztönösen elkezdünk félni?

Nemrég egy professzor fakadt ki ekképp: nálunk a szürke mellett nincs helye más-nak! A szürke emberek maguk körül csak szürkéket túrnek meg. Mindennek egye-mes következménye, hogy romlik a szak-mai színvonal. Még ez is? Sírja el magát az állampolgár. Mi történik akkor, ha már az életükről sem a legtehetségesebbek a legalkalmasabbak döntenek.

Similis simili gaudet — hasonló a hasonlónak örül — mondja a latin. Csak hát a hasonló lehetne értékes, tehetséges, érdemes is. Sajnos, nem így van! A szürke a szürkét segíti, annak enged zöld utat, és uram bocsá, a tehetségesek sem igen szívelik egymást. Félnék a vetélytársót?!

Nem tudom, mit jeleznek a divatprog-nózisok, jön-e a szürke, vagy marad. Egyéb előrejelzések szerint elűzendő, kerülendő. Köztudomású, nehéz szabadul-nunk a beidegződéseinktől. De talán az nem túl nagy kérdés, hogy legalább ne üldözük azt, ami elűt a szürkétől.

Bodzsár Erzsébet

Közös vállalatból — kft.

rendet kell tennünk az adminisztráció háza táján is...

A tavalyi 500 milliós árbévetelnél és 14 milliós nyereségnél jóval többet kell hozni az időközben száz munkatársra apadt csapatnak. A betétesek ugyanis nem elégszenek meg a 4 százalékos osztalékkal, legalább 10-et várnak a jövő év elején a kft.-től.

— Milyen eséllyel indulnak?

— Sajnos nem a legjobbakkal. December elején még úgy nézett ki, az új vállalkozásnak három évre nyereségadó-kedvezményt biztosítanak a szabályzók. December közepén ezt egy évre módosították, majd januárban lefűjték az egészet. Most meg itt állunk megfűrdöve, mindent újra kell tervezni. Át kell gondolnunk a profilt is. Új szerkezetet kell kialakítanunk a kft.-nél, de nincs túl sok gondolkodási időnk. Egyelőre abból kell megélnünk, amit örököltünk. Az egykori alapító szövetkezetek közül öten kiléptek. A többiek viszont továbbra is bizalmat szavaztak nekünk. A Meszöv a közös fejlesztési alpból 10 milliós tőkével szállt be a társaságba. Így most közel 50 milliós törzstőkével indulhatunk.

Egyelőre teljesen szabad a gazda. Egyetlen feltétel van csupán: az eredményes gazdálkodás, a megfelelő osztalék.

R. G.